

STATUL CA AUTORITATE PUBLICĂ RESPONSABIL DE GESTIONAREA FINANTELOR PUBLICE

THE STATE AS A PUBLIC AUTHORITY RESPONSIBLE FOR PUBLIC FINANCE MANAGEMENT

Nicolae PLATON

Doctor habilitat în științe economice

Conferențiar universitar ASEM

platonanat@yahoo.com

Igor Țurcanu, doctorand

igor.turcanu@sfs.md

Abstract

The notion of „finances” appeared on the stage of the social-political life on the background of development of the production factors and money relations together with the emergence of the state and establishment of its public force.

Thus, within all existing social-economic systems, finances became known as social relations of economic nature, appeared as result of the repartition process of social product and especially of the national revenue, closely related to the state’s fulfillment of functions and attributions.

In the present article, the authors analyze the role of the state in the management of public finances.

Key words: public finances, economic mechanism, fiscal policy, monetary policy, commercial policy.

JEL: E 62, G 28, H 61.

Actualitatea temei propuse pentru investigare

În economiile moderne cu relații de piață bine dezvoltate, statul joacă un rol important în gestionarea economică a finanțelor publice. În acest scop, statul dispune de instrumente și pârghii economico-financiare, care contribuie la gestionarea eficientă a tuturor resurselor de care dispune țara, precum: resursele financiare, resursele naturale, resursele materiale, resursele informaționale și nu în ultimul rând resursele umane.

Totodată, trebuie de menționat faptul că prezența statului în viața socială și economică a țării este legată și de intervenția fiscală, acțiune necesară pentru asigurarea colectării mijloacelor financiare la Bugetul Public Național.

Astfel, un stat poate exista și funcționa cu succes numai dacă dispune de resursele necesare, în vederea asigurării bunăstării cetățenilor săi.

Reieșind din cele menționate, ca **argumente** ce se impun pentru cercetarea temei respective sunt:

- studierea conținutului și esenței finanțelor publice;
- elucidarea rolului statului pe care îl are în gestionarea finanțelor publice;
- analizarea domeniilor în care poate fi realizată politica economică a statului.

Scopul cercetării rezidă în caracterizarea finanțelor publice și a rolului acestora în funcționarea unui stat, precum și formularea unor propuneri, care ar contribui la gestionarea eficientă a acestora. Suportul teoretico-metodologic al temei investigate a fost asigurat de lucrările savanților, care au efectuat cercetări în acest domeniu.

Metode aplicate

La elaborarea prezentului articolul, autorii a utilizat 3 metode de cercetare, după cum urmează:

Cercetarea fundamentală a permis elucidarea rolului statului în gestionarea finanțelor publice. În cercetarea fundamentală au fost încadrate investigațiile sub formă de studii teoretice, ce au permis formularea unor concluzii științifice argumentate.

Cercetarea pentru dezvoltare a avut ca scop utilizarea acelor procedee și dispozitive ce pot influența direct activitatea practică în domeniul gestionării finanțelor publice.

Cercetarea aplicativă a avut ca sarcină furnizarea de date pentru direcționarea activității practice în vederea creșterii activității metodice. Rezultatul cercetării aplicative a avut drept consecință formularea unor concluzii privind rolul finanțelor publice în asigurarea funcționării statului.

Relevanța articolului. Investigarea și dezvoltarea acestei teme va permite autorilor să generalizeze anumite concluzii la acest subiect și, ca urmare, va fi posibil de propus anumite soluții de îmbunătățire a mecanismului economic al țării, prin realizarea politicii fiscale, monetare și comerciale de către instituțiile statului.

Introducere

După cum menționează cercetătorii în materie economică cuvântul finanțe își are originea în limba latină. Cuvântul finanțe se întâlnește în literatura de specialitate sub diferite aspecte, dar esența finanțelor rămâne a fi următoarea: asigurarea mecanismului economic în relația bani – marfă – bani.

Realizarea acestei funcții este imposibilă fără crearea unei baze financiare stabile, reglementarea relațiilor financiare în societate, crearea mecanismului financiar și nu în ultimul rând asigurarea unei bune administrări fiscale.

În aceste condiții, statul are ca scop să realizeze patru activități importante ca să fie funcțional și anume:

- să creeze un mecanism financiar eficient;
- să aprobe o politică fiscală rațională;
- să țină sub control emisia de masă monetară pentru a controla inflația;
- să implementeze o politică comercială capabilă să stimuleze exporturile.

Aceste activități sunt necesare pentru realizarea politicilor statale de nivel economic, social și politic.

Rezultate și discuții

În țările cu economie de piață și cele aflate în perioada de tranziție, statul prin organele și instituțiile sale, apare ca autoritate publică, care asigură funcționarea activității sale complexe prin intermediul finanțelor publice.

Finanțele publice constituie un domeniu specific al științelor economice, care acoperă înainte de toate cheltuielile și finanțarea sectorului public. Una dintre caracteristicile lor specifice constă în faptul că acest domeniu al științelor economice tratează o instituție, statul, care face obiectul unei atenții considerabile și din partea altor științe sociale, în special dreptul și științele politice.

Din punctul de vedere al analizei economice, dezvoltarea finanțelor publice este strâns legată de o concepție individualistă a societății, conform căreia statul este o instituție creată de indivizi, în scopul de a satisface nevoile pe care aceștia nu le pot satisface individual. Din acest motiv, finanțele publice constituie o prelungire în sfera sectorului public a teoriei economice elaborate cu privire la piață⁹.

⁹Jessua C., Labrousse Ch., Vitry D., Gaumont D. Dicționar de științe economice. Chișinău, Editura Arc, 2006, pag. 382.

Dacă analizăm legislația națională la acest subiect, atunci constatăm că în temeiul „Legii finanțelor publice și responsabilității bugetar-fiscale”, finanțele publice cuprind totalitatea resurselor financiare acumulate în numele statului și distribuite de către stat pentru îndeplinirea funcțiilor și sarcinilor sale¹⁰.

Pentru un stat modern, finanțele publice nu mai sunt un simplu mijloc de asigurare a acoperirii cheltuielilor sale, ci, înainte de toate, un mijloc de intervenție în economie. Principala preocupare a specialiștilor devine studierea instrumentelor cu ajutorul cărora statul poate să intervină în viața economică, a modalităților de influențare a proceselor economice și a relațiilor sociale. În aceste condiții, de la studiu mijloacelor de acoperire a cheltuielilor publice, obiectul cercetării se deplasează spre analiza mijloacelor de intervenție a statului prin intermediul cheltuielilor și veniturilor¹¹.

Trebuie de specificat că buna desfășurare a activității economice, în oricare stat, depinde de nivelul resurselor financiare și de gradul de acoperire a necesităților naționale din fondurile disponibile. În acest context, se ridică problema elaborării bugetelor echilibrate. Aceasta presupune dimensionarea cheltuielilor în raport cu veniturile disponibile, astfel încât, rezultatul obținut să se apropie de starea de echilibru¹².

Ca autoritate publică, statul influențează toate domeniile economice: investițiile, producția materială, consumul de bunuri și servicii, formarea și repartizarea Produsului Intern Brut, comerțul exterior etc.

Totodată, în calitate sa de agent economic, de producător și consumator de bunuri și servicii, statul participă nemijlocit la activitatea economică, achiziționează bunuri și servicii necesare pentru satisfacerea nevoilor sociale.

Statul de asemenea poate influența selectiv activitatea economică cu ajutorul finanțării unor activități din resursele publice, creând întreprinderi de stat, care la rândul lor generează dividende financiare pentru bugetul statului, ca rezultat al activității economice.

Însă, pentru buna funcționalitate economică a unei țări, în opinia mai multor economiști, trebuie creat nucleul mecanismului economic, care are menirea de a asigura realizarea politicii economice a unui stat.

Mecanismul economic reprezintă ansamblul metodelor și instrumentelor de conducere și/sau reglare, de către factorii de conducere a funcționării economiei naționale, împreună cu obiectivele ce guvernează această conducere și/sau reglare și întregul sistem organizațional prin intermediul căruia o efectuează¹³.

Mecanismul economic reglementat de politica economică a statului se referă la acțiunile întreprinse de guvern privind funcționarea economiei naționale. Acesta cuprinde sistemul de stabilire a ratelor dobânzilor și ale deficitului bugetar, precum și piața forței de muncă, proprietatea națională și multe alte domenii de guvernare. Astfel de politici, deseori, sunt influențate de instituțiile internaționale, precum: Fondul Monetar Internațional, Banca Mondială, etc., precum și convingerile și politicile consecvente ale partidelor politice aflate la guvernare.

¹⁰Legea finanțelor publice și responsabilității bugetar – fiscale nr.181 din 25.07.2014, publicată în Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr.223-230 din 08.08.2014.

¹¹Moraru D., Nedelescu M., Preda Oana, Stănescu C. Finanțe publice. Ediția a doua. București, editura Economică, 2006, pag. 22.

¹²Solomon Alina-Georgiana. Bugetul public. Elemente de fiscalitate și coordonare a politicilor economice. București, editura Universitară, 2015, pag.71.

¹³Văcărel I., Bistriceanu Gh., Anghelache G. Finanțe publice. Ed. A VI-a. București: Editura didactică și pedagogică, 2007, pag.49.

În opinia profesorului universitar Tatiana Manole, politica economică a statului poate fi realizată în trei domenii principale:¹⁴

1. Politica fiscală
2. Politica monetară
3. Politica comercială.

Politica fiscală reprezintă un instrument al guvernului de influențare economică. Aceasta reflectă măsura în care un guvern se implică în orientarea proceselor macroeconomice. Aplicarea politicii fiscale constă în determinarea mărimii cheltuielilor guvernamentale și a impozitelor și taxelor, a plăților de transfer sau a unei combinații a acestora, care să conducă la realizarea strategiilor stabilite de guvern. Aplicarea unei politici fiscale bine gândite, care reiese din conjunctura economică a țării, poate avea efecte benefice asupra realizării politicii bugetului guvernamental, sau din contra, dacă politica fiscală nu reflectă realitatea economică, atunci acesta poate să ducă la sporirea deficitului bugetar. În aceste condiții, proiectarea unei politici fiscale trebuie întotdeauna însoțită de o analiză a efectelor acesteia asupra deficitului bugetar, a datoriei publice, a impactului asupra mediului de afaceri.

Politica monetară reprezintă exercitarea controlului Băncii Naționale asupra masei monetare ca instrument de menținere a unei stabilități inflaționiste în quantumul planificat. Banca Națională promovează și menține un sistem financiar bazat pe principiile pieței și sprijină politica economică generală a statului. Principalele instrumente de politică monetară sunt operațiunile pe piața deschisă, dobânda de refinanțare și normele rezervelor obligatorii atribuite băncilor comerciale. Banca Națională poate spori sau reduce masa monetară din economie, fapt ce determină o serie de efecte, care se soldează cu creșterea sau scăderea cererii agregate pe piața bunurilor și serviciilor.

Politica comercială, cuprinde toate intervențiile puterilor publice care au drept obiectiv încurajarea sau descurajarea fluxurilor externe (importuri/exporturi) de bunuri, servicii și investiții și negocierea unui mai bun acces la piețele terțe. Aceste intervenții iau formă de practici, acțiuni, decizii (legislative sau de reglementare), impozite sau subvenții, care sunt adoptate în mod autonom sau pentru a aplica prevederile și concesiunile comerciale contractuale negociate cu țările partenere¹⁵.

Politica comercială se aplică prin intermediul unei întregi game de instrumente, pe care puterile publice le modulează pentru a influența tranzacțiile de import și export efectuate de agenții economici în zona în care se exercită autoritatea juridică a statelor.

Politica comercială se exercită în interiorul unui cadru juridic național sau internațional, care îi definește limitele.

Fiecare țară trebuie să respecte angajamentele comerciale contractuale pe care și le-a asumat la mai multe niveluri instituționale:

- mondiale, Organizația Mondială a Comerțului (OMC);
- regionale, Organizația de Cooperare Economică în bazinul Mării Negre (OCEMN);
- naționale, Camera de Comerț și Industrie (CCI).

Toată această rețea de angajamente contractuale limitează considerabil posibilitatea de intervenții naționale autonome.

¹⁴Manole Tatiana. Managementul finanțelor publice. Chișinău, editura Tehnica-Info, 2016, pag.109.

¹⁵COHEN, Elie. La Tentation hexagonale: la souveraineté à l'épreuve de la mondialisation. Paris: Fayard, 1996, pag.109.

Totuși, trebuie de specificat că politica comercială promovată de guvern, trebuie îndreptată spre susținerea exportatorilor autohtoni în scopul promovării mărfurilor și serviciilor pe piețele externe. Pentru atingerea acestui scop, guvernul trebuie să implementeze acele instrumente economice și financiare, care ar fi capabile să stimuleze exporturile autohtone, scopul fiind atragerea valutei forte pe segmentul circuitului intern.

Concluzie

Funcționarea și dezvoltarea cu succes a economiei oricărui stat, în mare măsură, este determinată de posibilitățile organelor de stat de nivel central de a realiza funcțiile atribuite privind asigurarea stabilității economice, capacității de apărare, dezvoltării sferei sociale și ridicării nivelului de trai a populației.

Realizarea acestor funcții este imposibilă fără crearea unei baze financiare bune și stabile pentru desfășurarea activității organelor administrative, reglementarea relațiilor financiare în societate, crearea mecanismului financiar în scopul realizării acestor funcții în concordanță cu scopurile dezvoltării economice.

În acest context, putem deduce că gestionarea eficientă a finanțelor publice de către instituțiile statului poate să genereze creșterea economică scontată, dacă există un plan strategic de dezvoltare a țării, sau din contra, în lipsa acestuia, statul poate să se confrunte cu o recesiune economică, care poate avea consecințe grave asupra bunăstării populației.

Bibliografie

1. COHEN, Elie. *La Tentation hexagonale: la souveraineté à l'épreuve de la mondialisation*. Paris: Fayard, 1996, 453 p., ISBN 00-38-02-96.
2. Jessua C., Labrousse Ch., Vitry D., Gaumont D. *Dicționar de științe economice*. Chișinău, Editura Arc, 2006, pp.1048, ISBN 978-9975-61-412-2.
3. *Legea finanțelor publice și responsabilității bugetar – fiscale nr.181 din 25.07.2014*, publicată în Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr.223-230 din 08.08.2014.
4. Manole Tatiana. *Managementul finanțelor publice*. Chișinău, editura Tehnica-Info, 2016, pp.803, ISBN 978-9975-63-401-4.
5. Moraru D., Nedelescu M., Preda Oana, Stănescu C. *Finanțe publice*. Ediția a doua. București, editura Economică, 2006, pp. 446, ISBN 973-709-268-6.
6. Solomon Alina-Georgiana. *Bugetul public. Elemente de fiscalitate și coordonare a politicilor economice*. București, editura Universitară, 2015, pp.172, ISBN 978-606-28-0346-9.
7. Văcărel I., Bistriceanu Gh., Anghelache G. *Finanțe publice*. Ed. A VI-a. București: Editura didactică și pedagogică, 2007, 689 p. ISBN 978-973-30-1998-5.